

TITULUS VIII.

Tribunalia, & Instantia di- verse.

QUOD in Eleganti corpore est variis ex-
cultis dotibus anima; hoc in augusta &
splendidis ædificiis celebrata civitate est
Justitia; quemadmodum enim sine illa gena-
rum rosæ in pallorem, labrorum corallia in abo-
minationem, oculorum scintillæ in caliginem,
& omnis cultus decor in nauseam mirabili me-
tamorphosi transmutatur; sic sine hac Magnifi-
centia in contemptum, Majestas in fastidium,
tota gloria & splendor cedit in derisum: Qua-
re ne mutilatus, aut nullus esset Viennensis Ur-
bis decor, & gloria; ita commiscuit externam
pompani interno regimini; ut adamantino sibi
connexa vinculo omnium opinione crederen-
tur; ut vel sic aut falsum esse Poëtarum dicam
figmentum, qui justitiam excessisse à terris fa-
bulantur; aut Viennam Cœlum esse; in quo
suam Astræa locasset sedem, Vaticidico, ut volunt
spiritu; profitentur. Diversa itaque, sibi que
subordinata hac in Urbe sunt erecta Tribunalia,
in quibus secundum fas omne, & æquum deci-
duntur, & componuntur lites; præmiantur
honesti facinora; delicta puniuntur: quæ om-
nia, quoniam Urbi nostræ ingentem addunt
gloriam, brevi pennâ perstringam. Quodd si
forsan non ad eum ordinem, qui cuivis compe-
teret.

teret, ea redigamus, nolumus ea in re ullum facere præjudicium, aut unum, majus altero, digniusque proclamare, sed singulorum solum referre negotia, & publicam auctoritatem.

Tribunalia Cæsarea numerantur tria, i. Consilium Imperiale Aulicum, in quo causæ solum Romani Imperii, & quidquid ad illud pertinet, agitantur. Habet hæc Præsidem suum aliosque non pro necessitate solum, sed splendore quàm plurimos, qui & sapientiâ & virtute clarissimi norunt gravissimas causas discutere, easque pro Imperii Romani Majestate, ac decentiâ complanare.

Alterum est Consilium Aulae Mareschallicum, quo Cæsarei, Regii, & Archiducuales Ministri, & Officiales cum causis suis, & litibus referuntur. Tertio loco Consilium Bellicum numeratur, in quo generales, & supremi æquè, ac infimi exercitus Officiales, Militésque omnes gregarii, tam ii, qui per militare Sacramentum ducibus suis fidelitatem sponderunt, quàm ii, qui Martis experiundi gratiâ, aut Provincias visendi causâ his se aggregârunt, eorumque causæ aguntur. Accedunt Commissariatus, bellicique Commissarii, uti & Mercatores, quos vulgò *Marquetanter* appellant.

Regia Tribunalia reperiuntur bina, quorum primum Hungarica Cancellaria nominatur. Referuntur huc omnia, quæ tam superiorem, quàm inferiorem Hungariam, ac ea, quæ
Re-

Regna Croatiae, Dalmatiae, Sclavoniae, ac Transylvaniam contingunt.

Cancellaria Bohemica incorporatarum sibi praeter Bohemiam Regionum, ac Provinciarum causas tractandas suscipit. Moraviae nempe, inferioris, ac superioris Silesiae, quo etiam utraque Lausnitia, cum Comitatu Glozensi, &c. reducitur.

Separatas ab his Instantias, ac Tribunalia Viennae habet Austriae Archiducatus, quae idcirco Archiducalia ordinario nomine compellantur, has inter intima Cancellaria numeranda venit, quod causae omnes unitarum, ac Haereditarum spectant Provinciarum decidendae, utriusque videlicet Austriae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Comitatus item Tyrolis, Alsatiae, &c.

Praeter has Instantia prima Regiminis est, ad quam in temporalibus etiam terna Consistoria, Viennense, Passavienae, & Universitatis reducuntur. Tribunali huic suprema in praefatas Provincias concessa potestas est, neque communes solum, sed & privatas Incolarum, ac aliorum causas discernit: quem in finem diversis ex Statibus apta deliguntur subjecta, ex Statu Comitum & Baronum videlicet, Equitum, & Doctorum, qui secundum jura causas decident, & suam opinionem edisserant, praesident tamen Regimini huic Excellentissimi Urbis Locumtenens, & Cancellarius, quorum officium est
alio

aliorum sensus audire, & decretivâ sententiâ stabilire.

Alterum Tribunal priori & loco & dignitate, uti loquitur Lazius lib. 3. cap. 3. ferè par, Cameraticum, seu Fiscale nuncupatur, in quo rationes pecuniariæ suscipiuntur, & confirmantur, Provinciarum, Civitatûmque administrationes, officiorum stipendia, & salaria statuuntur. Constat Tribunal hoc viris nobilitatis, & Arithmeticæ scientiâ insignibus, quibus Archiducis loco Cameræ Præses, Romanis olim ærarii Præfectus appellatus, præficitur.

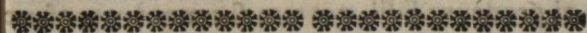
Aliud est Tribunal Provinciæ Mareschallicum, ad quod Provinciales Austriæ referuntur omnes. Consurgit ex triplici Prælatorum videlicet, Dominorum, & Equitum statu, suum & hoc habet Præsidentem, quem Mareschallum, qui Romanis olim Præfectus Prætorii vocabatur, nominamus, huic de Provinciæ, ac Particularium ejusdem personarum negotiis tractare convenit, in Comitibus locum primum obtinet, & quæ pro communi bono expedire videntur, secundum æquum decernit, subordinatum tamen hoc Tribunal est Regimini, ad quod partes litigantes ab illo quandoque appellant.

Præter præfata Tribunalia alia adhuc Viennensis Urbs memorat, quorum administrationes à supradictis sunt separatæ, Consistorium videlicet Passaviense, Viennense, & Universitatis, bina priora, quæ Ecclesias proprias, Parochos, Casus conscientiæ, aliâque ad communem

munem ædificationem, fidei Catholicæ augmentum, animarúmque bonum concernunt, examinant, leges condunt, lites componunt, & c. Qui Consistoriis his præſident Celliſſimorum Episcoporum utriusque Diœcesis, sunt Officiales, habentque singuli Notarium suum & Assessores. Consistorium Universitatis forum speciale habet, idque mixtum, non solum quoad Jurisdictionem, aut Judices, & membra, sed etiam quoad causarum criminalium, & civilium cognitionem absolutam, & jus membra sua excommunicandi, & absolvendi, sibi à Pontificibus concessum. Vid. Bullam Martini Rom. Pont. Florentiæ 6. Calend. Jun. anno 1420. emanatam. Ad hoc Consistorium pertinent, omnes illi, quotquot ad artes liberales referuntur, & ab Alberto Contracto, & Rudolpho IV. Austriæ Archiducibus 1360. constitutum est, ut Lazius lib. 3. c. 2. Primum, quem caput Consistorii venerantur, Rectorem Magnificum appellant, qui quatuor Facultatum Decanos, & totidem Nationum diversarum Procuratores, aliósque Consistoriales sibi habet in Consistorio Assistentes, de quibus omnibus titulo *Universitas* pluribus.

Aliud denuò Tribunal est Magistratus Civici, ad quod Cives omnes tam intra, quàm extra Urbem degentes pertinent: Habet hic Magistratus Consulem & Judicem, illius est res testamentarias, & Codillos approbare, rejicere, Tutores constituere, Civitatis commoda pro-
cura-

curare, mala avertere, &c. hujus verò causas
criminales examinare, debita, aliásque lites
componere, &c. Cuius Curia specialis, & 12.
Senatores assignati sunt, quibus Principis loco
assignatus est unus, quem Civitatis Vicarium,
vulgò *Stadt-Anwalt*/ appellat.

TITULUS IX.

Litteræ, & Univerſitas.

Quanto jam à primis annis fuerint in pre-
tío Litteræ, liberalésque disciplinæ,
plenæ sunt librorum paginæ, & varia
per orbem tot impendiis erecta Lycea abundè
demonſtrant, loquuntur tot Cæſarum ſenſa,
tot decreti Profeſſoribus Cenus, tot domicilia
per Urbes, & oppida litterarum auditoribus in-
ſtructa: Certò Macedonum Principi tanti erat
vel unus Poëta Homerus, ut libros ejusdem,
ſi Plinio fidem damus lib. 7. cap. 29. auro gem-
mísque diviti incluſerit ſcrinio, neque ſuaviùs
ſe quieſcere crederet, quàm ſi eodem capiti
unà cum pugione ſuppoſuiſſet: Quid, quod di-
vini litteratis, ab antiquis noſtris ſtatuti hono-
res, ſtatuarum ac Coloſſi poſiti, ſepulchra & Mau-
ſolæa Regia poſt eorum ſint mortem conſtituta?
quid, quòd orbe toto ſeparatæ à nobis, ac litte-
rarum rudes Americanæ gentes ab Hiſpanis
ſubactæ litterarum uſum certiffimum Divinita-